

ഹജ്ജിന്റെ നിബന്ധനകൾ

ശ്രവണം: മനാസിക് അൽ ഹജ്ജ് വൽ ഉംറ വൽ മശ്റൂഅ് ഫി സിയാറഃ
ശ്രവണകർത്താവ്: ശൈഖ് മുഹമ്മദു ബ്ൻ സാലിഹ് അൽ-ഉസൈമീൻ (റഹി)
വിവർത്തനം: മുഹമ്മദ്കുട്ടി കടന്നമണ്ണ

ഇസ്ലാമിക ശരീഅത്ത് നിയമമാക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത് യുക്തിമാനും സുക്ഷ്മജ്ഞാനിയുമായ അല്ലാഹുവിൽ നിന്നാണ്. യുക്തിക്ക് യോജിക്കുന്നതും നീതിയുക്തവുമായതല്ലാതെ അവൻ നിയമമാക്കുകയില്ല. അതുകൊണ്ട് തന്നെ ഓരോ നിർബന്ധ ബാധ്യതയും അതാതിന്റെ സ്ഥാനത്തായിരിക്കാൻ വേണ്ടി, ഈ നിയമങ്ങളൊന്നും പരിഗണനീയമായ നിബന്ധനകളോടെയല്ലാതെ സൃഷ്ടികളുടെ മേൽ ബാധ്യതയാക്കുന്നില്ല.

അതിൽപ്പെട്ട ഒരു ബാധ്യതയാണ് ഹജ്ജ്. ചില പ്രത്യേക നിബന്ധനകളോടെയല്ലാതെ ഹജ്ജ് നിർബന്ധമാവുന്നില്ല.

ഒന്ന്: മുസ്ലിമായിരിക്കുക. ഇസ്ലാം സ്വീകരിക്കുന്നതിന്റെ മുമ്പ് അവിശ്വാസിക്ക് ഹജ്ജ് നിർബന്ധമാവുന്നില്ലെന്നർത്ഥം. നമുക്കയാളോട് ആദ്യമായി പറയാനുള്ളത് ഇസ്ലാം സ്വീകരിക്കണമെന്നാണ്. കാരണം മത കാര്യങ്ങൾ ഇസ്ലാമിനോടൊപ്പമല്ലാതെ സ്വീകരിക്കപ്പെടുകയില്ല. അല്ലാഹു പറയുന്നു: 'അവർ അല്ലാഹുവിലും അവന്റെ ദൂതനിലും അവിശ്വസിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നതും, മടിയന്മാരായിക്കൊണ്ടല്ലാതെ അവർ നമസ്കാരത്തിന് ചെല്ലുകയില്ല എന്നതും, വെറുപ്പുള്ളവരായിക്കൊണ്ടല്ലാതെ അവർ ചിലവഴിക്കുകയില്ല എന്നതും മാത്രമാണ് അവരുടെ പക്കൽ നിന്ന് അവരുടെ ദാനങ്ങൾ സ്വീകരിക്കപ്പെടുന്നതിന് തടസ്സമായിട്ടുള്ളത്' (തൗബ: 54)

രണ്ട്: ബുദ്ധിയുണ്ടായിരിക്കുക. ഭ്രാന്തന് ഹജ്ജ് നിർബന്ധമില്ല. അവന്റെ ഹജ്ജ് ശരിയാവുകയുമില്ല. കാരണം ഹജ്ജിന് നിർബന്ധമായും ഉദ്ദേശ്യവും ലക്ഷ്യവുമുണ്ടായിരിക്കണം. ഭ്രാന്തനിൽ നിന്നും അതുണ്ടാവുക സാധ്യമല്ലല്ലോ.

മൂന്ന്: പ്രായപൂർത്തി എത്തിയിരിക്കുക. പുരുഷനിൽ താഴെ പറയുന്ന കാരണങ്ങളിൽ ഒന്നുകൊണ്ട് പ്രായപൂർത്തി എത്തിയതായി പരിഗണിക്കപ്പെടും.

1) ഇന്ദ്രിയ സ്പഷലനം ഉണ്ടാവുക, (അതിനുള്ള പ്രായം എത്തുക). അല്ലാഹു പറയുന്നു:

﴿وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمْ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ (59 :)

'നിങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള കുട്ടികൾ പ്രായപൂർത്തി എത്തിയാൽ അവരും അവർക്ക് മുമ്പുള്ളവർ സമ്മതം ചോദിച്ചതുപോലെത്തന്നെ സമ്മതം ചോദിക്കേണ്ടതാണ്' (നൂർ: 59) നബി (സ) പറഞ്ഞു:

(غَسَلَ الْجُمُعَةَ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُحْتَلِمٍ)

'വെള്ളിയാഴ്ച കുളിക്കൽ എല്ലാ പ്രായപൂർത്തി എത്തിയവനും നിർബന്ധമാണ്' (ബുഖാരി, മുസ്ലിം).

2) ഗൃഹരോമം മുളക്കൽ. ലിംഗത്തിന് ചുറ്റും രോമം മുളക്കലാണ് ഇതുകൊണ്ട് ഉദ്ദേശ്യം. അത്പിന്തു അൽ വുറൂഖി (റ) പറയുന്നു: 'ഖുറൈഖ്യാ ദിവസം (ബനൂഖുറൈഖ്യാ ഗോത്രത്തിനെതിരെ നടപടിയെടുത്ത ദിവസം) ഞങ്ങളെ നബി

(സ)യുടെ മുമ്പിൽ ഹാജരാക്കപ്പെട്ടു. ഇന്ദ്രിയ സ്പലനം ഉണ്ടായിട്ടുള്ളവർ, അല്ലെങ്കിൽ ഗൃഹ്യാഗതത് രോമം മുളച്ചിട്ടുള്ളവർ മുഴുവനും കൊല്ലപ്പെട്ടു, അല്ലാത്തവർ ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടു’.

3) പതിനഞ്ച് വയസ്സ് പൂർത്തിയാവൽ. അബ്ദുല്ലാഹിബ്നു ഉമർ(റ) പറയുന്നു: ‘എന്നെയും ഒരു പതിനഞ്ചുകാരനെയും ഉഹ്ദ് ദിവസം പ്രവാചകന്റെ മുമ്പിൽ കാണിക്കപ്പെട്ടു. നബി(സ) എനിക്ക് അനുവാദം തന്നില്ല’.

ഇമാം ബൈഹഖിയുടെയും ഇബ്നുഹിബ്ബാന്റെയും ഒരു റിപ്പോർട്ടിൽ ഇപ്രകാരം കൂടുതലുണ്ട്, ‘എനിക്ക് പ്രായപൂർത്തി എത്തിയിട്ടില്ല എന്ന് അദ്ദേഹം കണ്ടു. ഖൻദഖ് യുദ്ധദിവസം എന്നെ പ്രവാചകന്റെ മുമ്പിൽ കാണിക്കപ്പെട്ടു, അന്നെനിക്ക് പതിനഞ്ച് വയസ്സ് പ്രായമാണ്. അദ്ദേഹം എനിക്കനുവാദം നൽകി. അവരുടെത്തന്നെ മറ്റൊരു റിപ്പോർട്ടിൽ ‘എനിക്ക് പ്രായപൂർത്തി എത്തിയതായി അദ്ദേഹം കണ്ടു’. എന്നാണുള്ളത്.

നാഫിഅ് പറയുന്നു: ‘അങ്ങനെ ഞാൻ ഉമറുബ്നു അബ്ദിൽ അസീസിന്റെ അടുക്കൽ ചെന്നു, അദ്ദേഹമാണ് അപ്പോഴത്തെ ഖലീഫ അദ്ദേഹത്തിന് ഞാൻ ഈ ഹദീസ് പറഞ്ഞുകൊടുത്തു. അങ്ങനെ, പട്ടാളക്കാർക്ക് നൽകുന്ന അലവൻസിന് 15 വയസ്സായ എല്ലാവരെയും ഉൾപ്പെടുത്താൻ അദ്ദേഹം തന്റെ ഉദ്യോഗസ്ഥർക്കെഴുതി (ബുഖാരി).

4) പുരുഷന് പ്രായപൂർത്തി എത്തുന്ന എല്ലാ കാരണങ്ങൾ കൊണ്ടും സ്ത്രീയിലും പ്രായപൂർത്തി എത്തും. പുറമെ, ആർത്തവമുണ്ടാവുക എന്നത് സ്ത്രീക്ക് അധികമായുള്ളൊരു കാര്യമാണ്. സ്ത്രീ ആർത്തവകാരിയായാൽ അവൾക്ക് പ്രായപൂർത്തിയെത്തി. അവൾക്ക് 10 വയസ്സായിട്ടില്ലെങ്കിലും.

തന്റെ പ്രായക്കുറവ് കാരണത്താലും, പൊതുവിൽ മതത്തിന്റെ ഭാരങ്ങൾ വഹിക്കാൻ സാധ്യമാവുകയില്ല എന്നതിനാലും പ്രായപൂർത്തിയെത്താത്തവർക്ക് ഹജ്ജ് നിർബന്ധമാവുകയില്ല. നബി(സ) പറയുന്നു: ‘മൂന്ന് കൂട്ടരിൽ നിന്ന് പേന ഉയർത്തപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു, ഉറങ്ങിയവൻ ഉണരുന്നതുവരെ, കൂട്ടി പ്രായപൂർത്തി എത്തുന്നതുവരെ, ഭ്രാന്തൻ ബോധോദയം ഉണ്ടാവുന്നതുവരെ’ (അഹ്മദ്, അബുദാവൂദ്).

എന്നാൽ പ്രായപൂർത്തിയാവാത്ത കുട്ടിയുടെ ഹജ്ജ് ശരിയാവുന്നതാണ്. ഇബ്നുഅബ്ബാസ്(റ)വിൽ നിന്നും നിവേദനം, നബി (സ) റൗഹാഇൽ വെച്ച് ഒരു യാത്രാസംഘത്തെ കണ്ടുമുട്ടി. അപ്പോൾ അദ്ദേഹം ചോദിച്ചു: ‘ആരാണിട്ടെട്ടർ?’. അവർ പറഞ്ഞു: ‘മുസ്ലിംകളാണ്. അപ്പോൾ അവർ ചോദിച്ചു: ‘നീ ആരാണ്?’. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: ‘അല്ലാഹുവിന്റെ ദൂതനാണ്. അപ്പോൾ അവരിൽ നിന്നും ഒരു സ്ത്രീ ഒരു കുട്ടിയെ ഉയർത്തിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് ചോദിച്ചു: ‘ഈ കുട്ടിക്ക് ഹജ്ജുണ്ടോ? അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു: ‘അതെ, നിനക്ക് പ്രതിഫലവും’. (മുസ്ലിം).

കുട്ടിക്ക് റസൂൽ (സ) ഹജ്ജ് സാധ്യമാക്കിയതോടെ ഈ ഹജ്ജിന്റെ കൽപ്പനകളും പാലിക്കൽ കുട്ടിക്ക് കടമയാവുന്നു, അതിനാൽ ഇഹ്റാമിൽ പ്രവേശിച്ച ഒരാൾ വെടിയേണ്ട എല്ലാ കാര്യങ്ങളിൽ നിന്നും അവനും വിട്ടു നിൽക്കണം. എന്നാൽ അവൻ മനപ്പൂർവ്വം വല്ലതും ചെയ്താലും അത് പിഴവ് മാത്രമാണ്, അതിന്റെ പേരിൽ അവനോ അവന്റെ രക്ഷിതാവോ പ്രായശ്ചിത്തമൊന്നും ചെയ്യേണ്ടതില്ല.

നാല് സ്വതന്ത്രനായിരിക്കണം. സ്വതന്ത്രമില്ലാത്തതിനാൽ അടി മയുടെ മേൽ ഹജ്ജ് ബാധ്യതയില്ല.

അഞ്ച് ശാരീരികമായും സാമ്പത്തികമായും ശേഷിയുണ്ടാവുക. ഹജ്ജിന് പോകുവാനും തിരിച്ചുവരാനും വഴിച്ചിലവിനും ആവശ്യമായ സമ്പത്തുണ്ടായിരിക്കണമെന്നർത്ഥം. തന്റെ കടബാധ്യതകളെല്ലാം വീട്ടി, തന്റെ മേൽ നിർബന്ധമായ ബാധ്യതകളെല്ലാം പൂർത്തിയാക്കി, ഭക്ഷണപാനീയങ്ങൾ, വസ്ത്രം, വിവാഹം, വീട്, അതുമായി ബന്ധപ്പെട്ട മുഴുവൻ ചിലവുകൾ, തനിക്കാവശ്യമായ വാഹനം, വിജ്ഞാന സമ്പാദ്യത്തിനാവശ്യമായ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ പോലെയുള്ള ചിലവുകളെല്ലാം കഴിച്ചതിന് ശേഷമുള്ള സമ്പാദ്യമാണ് ഇതുകൊണ്ട് ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്. അല്ലാഹു പറയുന്നു:

﴿وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا﴾ (97:)

'ആ മന്ദിരത്തിൽ എത്തിച്ചേരാൻ കഴിവുള്ള മനുഷ്യർ അതിലേക്ക് ഹജ്ജ് തീർത്ഥാടനം നടത്തൽ അവർക്ക് അല്ലാഹുവോടുള്ള ബാധ്യതയാകുന്നു' (ആലു ഇംറാൻ: 97)

തന്റെ കൂടെ 'മഹ്റം' (ഭർത്താവ്, അല്ലെങ്കിൽ വിവാഹബന്ധം നിഷിദ്ധമാക്കപ്പെട്ട ഒരാൾ) ഉണ്ടായിരിക്കുക എന്നത് സ്ത്രീക്ക് ഹജ്ജ് നിർബന്ധമാവാൻ അനിവാര്യമായ കാര്യങ്ങളിൽപ്പെട്ടതാണ്.

കാരണം മഹ്റമില്ലാതെ യാത്ര ചെയ്യൽ സ്ത്രീക്ക് മതപരമായി വിരോധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ഹജ്ജിനാവട്ടെ അല്ലാത്ത യാത്രയാവട്ടെ മഹ്റമില്ലാതെ യാത്ര പോവൽ സ്ത്രീക്ക് പാടില്ല. ആ യാത്ര ദീർഘമായതാണെങ്കിലും ചെറിയതാണെങ്കിലും, അവളുടെ കൂടെ മറ്റു സ്ത്രീകൾ ഉണ്ടെങ്കിലും ഇല്ലെങ്കിലും, അവൾ യുവതിയും ഭംഗിയുള്ളവളുമാണെങ്കിലും അതല്ല, അവൾ വൃദ്ധയും വിരുപയുമാണെങ്കിലും, യാത്ര വിമാനത്തിലാണെങ്കിലും മറ്റു മാർഗ്ഗേണയാണെങ്കിലും ശരി. ഇബ്നു അബ്ബാസ് (റ)വിൽ നിന്നും നിവേദനം, അദ്ദേഹം പറയുന്നു: 'നബി (സ) ഖുതുബ പറയുന്നത് ഞാൻ കേട്ടു, അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു:

(لا يخلون رجل بامرأة إلا ومعها ذو محرم، ولا تسافر المرأة إلا مع ذي محرم) الحديث .. ()

'ഒരു പുരുഷനും ഒരു സ്ത്രീയോടൊപ്പം തനിച്ചാവരുത്, അവളോടൊപ്പം വിവാഹം നിഷിദ്ധമായ ഒരാൾ കൂടെയുണ്ടായിട്ടില്ലാതെ. സ്ത്രീയോടൊപ്പം മഹ്റം ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടല്ലാതെ അവൾ യാത്ര പോവരുത്'. അപ്പോൾ ഒരാൾ എഴുന്നേറ്റ് നിന്ന് ചോദിച്ചു: അല്ലാഹുവിന്റെ ദൂതരെ, എന്റെ ഭാര്യ ഹജ്ജിനായി പുറപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഞാനാണെങ്കിൽ യുദ്ധത്തിൽ പങ്കെടുക്കാനായി എന്റെ പേര് രജിസ്റ്റർ ചെയ് തിരിക്കുന്നു. അപ്പോൾ നബി (സ) പറഞ്ഞു: 'താങ്കൾക്ക് പോകാം, താങ്കൾ പോയി ഭാര്യയോടൊപ്പം ഹജ്ജ് ചെയ്യുക' (ബുഖാരി, മുസ്ലിം).

ഇവിടെ നബി (സ) അവളോടൊപ്പം മറ്റു സ്ത്രീകൾ ഉണ്ടോ ഇല്ലയോ എന്നും, അവൾ യുവതിയും സുന്ദരിയുമാണോ അല്ലയോ എന്നും, വഴി നിർഭയമാണോ അല്ലയോ എന്നും വേർതിരിച്ചിട്ടില്ല.

സ്ത്രീയെ മഹ്റമോടൊപ്പമല്ലാത്ത യാത്രയിൽ നിന്നും തടഞ്ഞതിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം എല്ലാതരം നാശങ്ങളിൽ നിന്നും കൂഴപ്പങ്ങളിൽ നിന്നും അവളെ കാത്തുസൂക്ഷിക്കലും, തെമ്മാടികളിൽ നിന്നും തോന്നിവാസികളിൽ നിന്നും അവളെ രക്ഷിക്കലുമാണ്. കാരണം സ്ത്രീ ചിന്താപരമായും ബുദ്ധിപരമായും പിന്നോക്കമുള്ളവളും സ്വന്തമായി പ്രതിരോധത്തിന് ശേഷിയില്ലാത്തവളുമാണ്. അവൾ പുരുഷന്മാരുടെ അഭിലാഷമാണ്, ചിലപ്പോൾ അവൾ വഞ്ചിക്കപ്പെട്ടേക്കാം അല്ലെങ്കിൽ കീഴ്പ്പെടുത്തപ്പെട്ടേക്കാം. അതുകൊണ്ട് തന്നെ അവളെ സംരക്ഷിക്കാനും അവൾക്ക് ശക്തിപകരാനും കൂടെ ഒരാൾ (മഹ്റം) ഇല്ലാതെയുള്ള അവളുടെ യാത്ര വിലക്കിയ നടപടി തീർത്തും യുക്തമാണ്. അതുകൊണ്ട് തന്നെ കൂടെയുള്ള മഹ്റം പ്രായപൂർത്തിയെത്തിയവനും ബുദ്ധിമാനുമായിരിക്കണം. മഹ്റം പ്രായം കുറഞ്ഞവനോ ബുദ്ധിമാന്യമുള്ളവനോ ആയിരിക്കരുത്.

സ്ത്രീയുടെ ഭർത്താവും, രക്തബന്ധം കൊണ്ടോ മൂലകുടി ബന്ധം കൊണ്ടോ വിവാഹബന്ധം കൊണ്ടോ ഒരിക്കലും വിവാഹം അനുവദിക്കപ്പെടാത്ത പുരുഷന്മാരുമാണ് മഹ്റം കൊണ്ടുള്ള വിവക്ഷ.

രക്ത ബന്ധം മുഖേനയുള്ള മഹ്റമുകൾ

- 1) പിതൃശൃംഖല. പിതാവ് വഴിക്കോ മാതാവ് വഴിക്കോ ഉള്ള പിതാക്കളും പിതാമഹന്മാരുമാണവർ, അവർ എത്ര തലമുറ മേൽപ്പോട്ട് പോയാലും ശരി.
- 2) പുത്ര ശൃംഖല. പുത്രന്മാരും പൗത്രന്മാരും പൗത്രിമാരുമാണവർ, അവർ എത്ര തലമുറ താഴോട്ടെത്തിയാലും ശരി.

3) സഹോദരങ്ങൾ. തന്റെ മാതാപിതാക്കൾക്കുള്ള സഹോദരങ്ങളും പിതാവിലൂടെയോ മാതാവിലൂടെയോ മാത്രമുള്ള സഹോദരങ്ങളും ഇതിൽ ഉൾപ്പെടുന്നു.

4) പിതൃവൃന്ദാർ. അവർ മാതാപിതാക്കളൊന്നിച്ച പിതൃവൃന്ദാരാണെങ്കിലും, പിതാവിലൂടെയോ മാതാവിലൂടെയോ മാത്രം ഉള്ള പിതൃവൃന്ദാരാണെങ്കിലും ശരി. അതുപോലെ സ്ത്രീയുടെ പിതൃവൃന്ദാരോ അല്ലെങ്കിൽ അവളുടെ മാതാപിതാക്കളിലാരുടെയെങ്കിലും പിതൃവൃന്ദാരോ ആണെങ്കിലും ശരി. കാരണം ഒരാളുടെ പിതൃവൃന്ദാരോ അയാൾക്കും അയാളുടെ സന്താനങ്ങൾക്കും പിതൃവൃന്ദായിരിക്കും, അവർ എത്ര തലമുറ താഴേക്കെത്തിയാലും ശരി.

5) മാതൃസഹോദരങ്ങൾ. അവർ മാതാപിതാക്കളൊത്ത മാതൃസഹോദരങ്ങളാണെങ്കിലും പിതാവിലൂടെയോ മാതാവിലൂടെയോ ഉള്ള മാതൃസഹോദരങ്ങളാണെങ്കിലും ശരി. അതുപോലെ സ്ത്രീയുടെ മാതൃസഹോദരങ്ങളോ, അവളുടെ മാതാപിതാക്കളിൽ ആരുടെയെങ്കിലും മാതൃ സഹോദരങ്ങളാണെങ്കിലും ശരി. കാരണം ഒരാളുടെ മാതൃസഹോദരൻ അയാളുടെയും അയാളുടെ സന്താനങ്ങളുടെയും മാതൃസഹോദരനാണ്. അവർ എത്ര തലമുറ താഴേക്കെത്തിയാലും.

6) സഹോദര പുത്രന്മാർ, അവരുടെ പുത്രന്മാരുടെ പുത്രന്മാർ, അവരുടെ പുത്രിമാരുടെ പുത്രന്മാർ. അവർ എത്ര തലമുറ താഴേക്കെത്തിയാലും, അവർ മാതാപിതാക്കൾ വഴിയുള്ളവരോ അല്ലെങ്കിൽ പിതാവിന് മാത്രമോ മാതാവിന് മാത്രമോ ഉള്ളവരോ ആണെങ്കിലും ശരി.

7) സഹോദരീപുത്രന്മാർ, അവരുടെ പുത്രന്മാരുടെ പുത്രന്മാർ, അവരുടെ പുത്രിമാരുടെ പുത്രന്മാർ, അവർ എത്ര താഴേക്കെത്തിയാലും. അവർ മാതാപിതാക്കൾ വഴിയുള്ളവരോ മാതാവോ പിതാവോ വഴി മാത്രമുള്ളവരോ ആണെങ്കിലും ശരി.

മുലകുടി ബന്ധത്തിലൂടെയുള്ള മഹ്റമുകൾ രക്തബന്ധത്തിലൂടെയുള്ള മഹ്റമുകൾക്ക് തുല്യമാണ്. നബി (സ) പറഞ്ഞു:

(يحرم من الرضاع ما يحرم من النسب)

'രക്തബന്ധത്തിലൂടെ നിഷിദ്ധമാവുന്നതെല്ലാം മുലകുടി ബന്ധത്തിലൂടെയും നിഷിദ്ധമാവും' (ബുഖാരി, മുസ്ലിം).

വിവാഹ ബന്ധത്തിലൂടെയുള്ള മഹ്റമുകൾ

1) സ്ത്രീയുടെ ഭർത്താവിന്റെ പുത്രന്മാർ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുത്രന്മാരുടെ പുത്രന്മാർ, അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുത്രിമാരുടെ പുത്രന്മാർ, അവർ എത്ര തലമുറ താഴേക്കെത്തിയാലും.

2) സ്ത്രീയുടെ ഭർത്താവിന്റെ പിതാക്കൾ, പിതാവ് വഴിയായോ മാതാവ് വഴിയായോ ഉള്ള അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിതാമഹന്മാർ. അവർ എത്ര തലമുറ ഉയർന്നാലും.

3) സ്ത്രീയുടെ പുത്രിമാരുടെ ഭർത്താക്കന്മാർ, അവളുടെ പുത്രന്മാരുടെ പുത്രിഭർത്താക്കന്മാർ, അവളുടെ പുത്രിമാരുടെ പുത്രി ഭർത്താക്കന്മാർ. അവർ എത്ര തലമുറ താഴോട്ടെത്തിയാലും.

ഈ മൂന്ന് വിഭാഗവും, ദാരിയുടെ മേലുള്ള ശരിയായ വിവാഹക്കരാറുകൊണ്ട് തന്നെ അവരിൽ മഹ്റമിയ്ക്കത്തിനെ സ്ഥിരപ്പെടുത്തുന്നു. അവളുമായി തനിച്ചാവുന്നതിന്റെയും ബന്ധപ്പെടുന്നതിന്റെയും മുമ്പ് അവൻ അവളെ വേർപിരിഞ്ഞാൽ പോലും.

4) സ്ത്രീയുടെ മാതാക്കളുടെ ഭർത്താക്കന്മാർ, അവളുടെ പിതാമഹിമാരുടെ ഭർത്താക്കന്മാർ, അവർ എത്ര തലമുറ ഉയർന്നാലും. ഇവർ പിതാവ് വഴിക്കുള്ളതാണെങ്കിലും മാതാവ് വഴിക്കുള്ളതാണെങ്കിലും ഒരു പോലെത്തന്നെ. എന്നാൽ സാധുവായ വിവാഹത്തിലൂടെയുള്ള സംയോഗത്തിലൂടെയല്ലാതെ ഇവരിൽ 'മഹ്നമിയുത്ത്' (വിവാഹം നിഷിദ്ധമാവൽ) സ്ഥിരപ്പെടുകയില്ല. ഒരാൾ ഒരു സ്ത്രീയെ വിവാഹം കഴിക്കുകയും സംയോഗത്തിനു മുമ്പായി അവളുമായി അയാൾ വേർപിരിയുകയും ചെയ്താൽ അയാൾ അവളുടെ പെൺകുട്ടികൾക്ക് - അവർ എത്ര തലമുറ താഴേക്കെത്തിയാലും- മഹ്നമായിരിക്കുകയില്ല.

ഒരാൾ സാമ്പത്തികമായി ശേഷിയില്ലാത്തവനാണെങ്കിൽ അയാൾക്ക് ഹജ്ജ് നിർബന്ധമില്ല. എന്നാൽ സാമ്പത്തികമായി ശേഷിയുള്ളവനും ശാരീരിക ശേഷി ഇല്ലാത്തവനുമാണെങ്കിൽ ചെയ്യേണ്ടത് താഴെ പറയുന്നതു.

സുഖപ്പെടാവുന്ന രോഗം പോലെ നീങ്ങിപ്പോകാവുന്ന പ്രതിബന്ധമാണെങ്കിൽ അത് നീങ്ങിപ്പോവുന്നത് വരെ കാത്തിരിക്കണം. ശേഷം സാധ്യമാവുന്ന അവസരത്തിൽ ഹജ്ജ് സ്വയം നിർവ്വഹിക്കുകയും വേണം.

എന്നാൽ വാർദ്ധക്യം, സുഖപ്പെടുമെന്ന് ആശയില്ലാത്ത രോഗം പോലെ നീങ്ങിപ്പോവുമെന്ന് പ്രതീക്ഷയില്ലാത്ത പ്രതിബന്ധമാണെങ്കിൽ അദ്ദേഹത്തിന് പകരം തന്റെ കടമ നിറവേറ്റാൻ ഒരാളെ ഏൽപ്പിക്കണം. ഇബ്നുഅബ്ബാസ് (റ)വിൽ നിന്നും ഉദ്ദരിക്കപ്പെടുന്നു, ഖമ്അം ഗോത്രക്കാരിയായ ഒരു സ്ത്രീ പറഞ്ഞു: 'പ്രവാചകരേ, എന്റെ പിതാവിന് തന്റെ ഒട്ടകപ്പുറത്ത് ഇരിക്കാനാവാത്തത്ര വൃദ്ധനായിരിക്കെ അല്ലാഹു കടമയാക്കിയ ഹജ്ജ് നിർബന്ധമായിരിക്കുന്നു' നബി (സ) പറഞ്ഞു: 'അദ്ദേഹത്തിന് പകരമായി നീ ഹജ്ജ് ചെയ്യുക' (അൽ ജമാഅ:)

ഹജ്ജ് നിർബന്ധമാവാൻ ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ട നിബന്ധനകളാണ് ഇവയെല്ലാം. അവയെ അംഗീകരിക്കുക എന്നത് യുക്തിസഹവും കാര്യബുദ്ധിയും നീതിയും തീർത്തും യോജിക്കുന്നതുമാത്രം.